

Recensie Het Parool – Voor iedereen

‘Micha Wertheim voor iedereen’ is zeer genuanceerd, maar bevat tegelijk prikkelende stellingen

Dat Micha Wertheim ooit een pleidooi voor masturbatie zou houden, lag niet direct in de lijn der verwachting. Het is ons voornaamste wapen tegen genocide, aldus de cabaretier, die een soms taaie geschiedenisles afwisselt met prachtige beelden en ideeën.

Micha Wertheim. Bron foto Thomas van Oorschot

Als je de programma's van Jochem Myjer slagroomtaarten noemt en die van Freek de Jonge vegetarische maaltijden, stelt Micha Wertheim, zijn die van hem raw food. Gezond, maar niet iedereen heeft er zin in. Hijzelf heeft er vanavond sowieso geen zin in. Hij weet immers hoe het gaat aflopen. Welke peilloze dieptes we met zijn allen tegemoet gaan.

Voor iedereen is een direct vervolg op *Nergens anders*, de voorstelling die Wertheim vorig seizoen speelde. Daarin sprak hij over een kentering in zijn hoofd. Ooit zag hij het theater als een plek die de waanzin faciliteerde, als tegenwicht voor de harde realiteit met zijn strakke regels. Maar nu de 'echte' wereld in willekeur uit elkaar spat, biedt alleen het podium nog enig gevoel van controle.

Aan zijn nieuwe programma ligt een soortgelijke omdraaiing ten grondslag. De clowns paraderen niet meer door de piste, maar zitten met hun rode neuzen in de Tweede

Kamer. Onnozel en onwetend. En dus moet hij, die zich clown waande, ons bij de hand nemen. Met een gigantische kruk en microfoon uitstijgen boven zichzelf, de meute en de politiek. “Ik vind het nogal een afgang,” zegt Wertheim op enig moment. Het lijkt een gemeente grap.

Verwarrende tijden

In *Nergens anders* was zijn wanhoop voelbaar over een maatschappij waarin vanzelfsprekendheden wegvallen. In *Voor iedereen* gaat Wertheim op deze gedachte verder. Het zijn verwarrende tijden als Joden zich moeten uitspreken tegen genocide. Wie had dat tachtig jaar geleden voorzien? Maar ook Palestijnen zullen het vreemd vinden. Een paar jaar geleden kregen ze ‘grappen’ naar hun hoofd over de bomgordel die ze wellicht onder hun trui droegen. Nu hangen er overal Palestijnse vlaggen.

Wertheim is uitgesproken in zijn kritiek op de huidige regering van Israël. Maar hij heeft er moeite mee als een collega beweert dat het land een ‘historische vergissing’ is. Is de mens als geheel geen vergissing van God, die zijn mislukte creatie in de schuur opborg en ons sindsdien laat spartelen? Wat heeft liefde voor zin als je weet waartoe de homo sapiens in staat is?

Daar heb je hem, die peilloze diepte. De cabaretier heeft op het podium nooit over genocide willen spreken omdat het niet bepaald sfeerbevoororderend is. Hier gebruikt hij het onderwerp deels voor een soms behoorlijk taaie geschiedenisles, deels voor een zoektocht naar hoop. Hoe vind je licht in de duisternis?

Misschien door te beseffen dat onze cultuur bestaat uit littekens. Dat er zelfs uit een vergissing als de mens mooie dingen kunnen voortkomen. Licht is verbonden met het duister, zoals Wertheim laat zien met fraai schaduwspel. Alles en iedereen heeft twee kanten.

De voorstelling is daarmee zeer genuanceerd, maar bevat tegelijk prikkelende stellingen. De mens kan niet opnieuw beginnen. We moeten bouwen op een fundament van gemaakte fouten. Culturele toe-eigening is daarbij misschien wel wenselijk als we de ander willen begrijpen. Het had een haar gescheeld of Wertheim was in Israël geboren. Zou hij dan meer begrip hebben gehad voor overtredingen van de rechtstaat?

Fantasie als afvoerputje

Voor iedereen zit zo stampvol met grote thema’s dat het je soms begint te duizelen. Zoals altijd bij Wertheim loont het de moeite om bij de les te blijven, want er komen prachtige ideeën voorbij. De fantasie als bron van geluk en inspiratie is een terugkerend thema in zijn oeuvre, maar hier krijgt hij een extra functie: die van afvoerputje.

Wertheim houdt een even verrassend als hartstochtelijk pleidooi voor masturbatie. En dan het liefst zonder porno. Graaf diep in je brein, trek de goorste beerputten open en

spuit ze tijdelijk schoon. Dat is misschien wel ons voornaamste wapen tegen genocide. Wie zich ontdoet van zijn duisternis, kan de ander iets lichter tegemoet treden.

Het is een bijzonder komisch verhaal, dat zelf natuurlijk een belangrijke rol speelt in de balans tussen licht en donker waar Wertheim naar zoekt. In zichzelf, in de wereld en in zijn voorstelling.

Gratuit zijn zulke stukken, op enkele woordgrappen na misschien, eigenlijk nooit. Een Groningse burgemeester werd beboet voor masturberen achter het stuur, politici die oproepen tot haat kunnen op veel stemmen rekenen.

We halen licht en donker regelmatig door elkaar.